

Anne Sütü Verme Eğiliminin Yaş, Eğitim Durumu ve Sosyo - Ekonomik Düzeye Göre Dağılımı

Serpil D. AYDIN¹, Gülşen OLGUN²

¹ Yrd. Doç. Dr. SDÜ Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı Isparta

² Dr. Dr. Sadık Yağcı Ana-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezi Isparta

Özet

Bu çalışmanın amacı, sağlıklı çocukları olan ve sigara içmeyen annelerde anne sütü verme eğiliminin yaş, eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik düzey ve mesleğe göre dağılımını yapmaktır. Isparta Ana-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) Merkezine Mart-Nisan 2000 tarihleri arasında başvuran 210 annenin arasından sigara içmeyen ve sağlıklı çocuğu olan 151 anneye görüşüldü. Hepsinin eğitim durumu, sosyo-ekonomik düzeyi, mesleği, çocuk sayısı araştırıldı. Anne sütü verme eğiliminin bu parametrelere göre dağılımı yapıldı. 151 annenin 90 tanesi ilkokul mezunu ve 117'si ev hanımı idi. 20-29 yaş arası anne sayısı 101, 30-39 yaş arası 43, 40 yaş üstü anne sayısı ise 7 idi. Çocuğu anne sosyo-ekonomik düzeyini orta olarak tanımladı. 1-2 çocuğu olan anne sayısı 112, 3-4 çocuğu olan anne sayısı ise 39 olarak belirlendi. Anne sütü verme eğiliminin eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik düzey, yaş ve mesleğe göre değişip değişmediğini araştırdık. Tüm dünyada bu tür çalışmalar yapılarak, daha fazla anne sütü verilebilmesinin yolları araştırılmaktadır. Bu araştırmanın daha ayrıntılı çalışmalar için yol gösterici olacağını umuyoruz.

Anahtar Kelimeler: Anne sütü, bebek beslenmesi, sosyo-ekonomik düzey

Breastfeeding Ratios Due To Age, Educational And Social Statues

Abstract

The aim of this study is to evaluate the rate of breastfeeding and alterations of it due to age, social and educational statues of the mothers. 210 mothers were interviewed in Mother- Child Care Center in Isparta, Turkey. 151 non-smoker mothers who had healthy infants were evaluated for this study. They were asked about their status, ages and jobs (housewife or not). They were also asked about weaning period. Most of them were housewives who graduated from primary schools. The mothers who had never breastfed, were also the same. The ratio of breastfeeding is much more in the well-educated and high socio-economical group. Identifying the ratios of breastfeeding can guide us for the breastfeeding policy and also for educating the mothers. In the low-outcome group, we can make the ratio higher by educating them. In many studies, these were shown. In our study, the results show that, in well- educated and high social group breastfeeding rate is high, too. These results are nearly the same as in other countries. If low socioeconomical group can be educated, children will get sufficient amount of lactation, so that, morbidity and mortality can be reduced.

Key Words: Breastfeeding, nutrition, socio-economical statue

Amaç

Tüm dünyada, özellikle son yıllarda, başta WHO (Dünya Sağlık Örgütü) ve UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuk Örgütü) olmak üzere, anne sütünün yaygınlaşması için yoğun bir çaba sergilenmektedir. Bu araştırmanın amacı anne sütü verme eğiliminin yaş, eğitim durumu, sosyo-ekonomik düzey ve annenin çalışıyor durumda olup olmamasına göre dağılımını göstermek ve anne sütü verme eğiliminin artmasına

katkıda bulunmaktır. İyi eğitim görmüş annelerin artmasıyla anne sütü konusunda daha bilinçli olduğu bildirilmektedir(1). Biz de, bu şekilde bir fark olup olmadığını göstermek ve anne sütüyle ilgili yapılacak eğitim çalışmalarına katkıda bulunmak istedik.

Materyal ve Metod

Isparta Ana-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezi'ne çeşitli nedenlerle Mart- Nisan 2000 ayları arasında başvuran 210 anne arasından, 6-24 ay yaş grubunda, aşıları ayına göre tam olarak yapılmış sağlıklı çocuğu olan ve sigara içmeyen 151 anne çalışmaya dahil edildi. Bu annelerin yaş grupları, çocuk sayıları, çalışan olup olmadıkları, eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyleri belirlendi. Anne sütünü ne kadar süre verdikleri, anne sütü yanında ek gıda verip vermedikleri soruldu. Ayrı ayrı oranları saptandı. Bu araştırma sırasında aynı zamanda anne sütü ve emzirme tekniği hakkında bilgi verildi, annelerin bu konudaki soruları cevaplandırıldı.

Bulgular

Araştırmaya katılan annelerin 121'si ev hanımı (% 80.13), 30'u çalışıyordu (% 19.87). Araştırmaya katılan 90 anne ilköğretim mezunu (% 59.6), 41 anne orta öğretim mezunu (oran % 27.15), 16 anne yüksek-okul mezunu (% 10.59) ve 4 anne ise okula gitmemişti (% 2.7). Ev hanımlarının 83'ü ilköğretim mezunu iken (oranı % 71.0), çalışanların % 50'si yüksek okul mezunu idi. Ayrıntılı olarak **Tablo 1**'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Ankete katılan kişilerin öğrenim ve çalışma durumları

	EV HANIMI	ÇALIŞAN	TOPLAM
İLKÖĞRETİM	83	7	90
ORTAÖĞRETİM	33	8	41
YÜKSEKOKUL	1	15	16
OKUMA-YAZMA BİLİYOR	4	-	4
TOPLAM	121	30	151

Tablo 2. Sosyo-ekonomik düzey, öğrenim ve çalışma durumuna göre anne sütü verme oranı

	Anne sütü hiç vermeyen	6 aydan önce anne sütü kesen	6 aydan önce ek gıdaya başlayan
Ev Hanımı	11	47	15
Çalışan	-	14	20
Sosyo-ekonomik düzeyi kötü	-	2	2
Sosyo-ekonomik düzeyi iyi	-	-	4
Sosyo-ekonomik düzeyi orta	11	59	29
İlköğretim mezunu	11	29	17
Lise mezunu	-	26	10
Yüksek okul mezunu	-	6	8

Annelerin % 83.4'ü (126 kişi) kendini sosyo-ekonomik düzey olarak orta gruba sokarken, sadece okula gitmeyen 4 kişi kendini kötü gruba sokmuştu ve bu grubun hepsi de ev hanımıydı.

20-29 yaş grubundaki anne sayısı 101 iken (% 67.0), 30-39 yaş grubunda 43 anne var-
SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi 2000; 7(3): 30-32

dı (% 28.5). 40 yaş üstü anne sayısı sadece 7 idi (% 4.6). 1-2 çocuğu olanlar 112 kişi (% 74.2), 3-4 çocuğu olanlar ise 39 kişiydi (% 25.8).

11 anne hiç süt verememişti (% 7.3). Bu gruptaki annelerin hepsi de ilköğretim mezunu ev hanımları ve orta gelir düzeyindeydiler.

61 anne, doğumdan sonraki ilk 6 ayda süt vermeyi bırakmıştı (% 40.4). Bunların 47'si (% 77) ev hanımı, 29'si (%61.7) ilköğretim mezunu ve 59'u (% 93.7) orta gelir grubunda idi.

İlk 6 ayda anne sütünü kesmemiş ama yanında bir ek gıda vermiş anne sayısı 35 (% 23.2) olarak saptandı. Bu gruptaki 19 anne (% 54.3) bir işte çalışmaktaydı ve 29'u (% 82.9)'u orta sosyo-ekonomik düzeydeydi (**Tablo 2**).

Tartışma

Sonuçlardan merkezimize başvuran annelerin büyük çoğunlukla genç, ilköğretim mezunu ve sosyo-ekonomik düzeyi orta derecede olan kişiler olduğu görüldü. Çalışan, iyi eğitilmiş ve yüksek gelir grubuna dahil annelerin az olması bir karşılaştırma yapmayı zorlaştırdı. Yine de anne sütünü hiç verememiş grupta hep ilköğretim mezunu ev hanımlarının olması dikkat çekici olarak düşünüldü. Ayrıca ilk 6 ayda süt vermeyi bırakan annelerin çoğunluğu ev hanımıyken, ilk 6

ayda ek gıda veren annelerin çoğunluğunun çalışan anne olması da önemli görüldü.

Tüm dünyada anne sütünün yararları tartışılmakta ve formüle mamalarla karşılaştırması yapılmaktadır(2). Anne sütü kullanımı başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere daha da yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır. Birçok ülkeler anne-

leri çeşitli kampanyalarla eğitirken (3), bazı ülkeler bu görevi daha organize bir şekilde ebeler, doktorlar sağlık kurumlarına dağıtarak anne sütünü yaygınlaştırmaya çalışmıştır. WHO ve UNICEF önderliğinde başlatılan "Bebek Dostu Hastaneler" kampanyasıyla, anne sütü vermek teşvik edilmiş ve desteklenmiştir (4).

Günümüzde çalışan kadın sayısının artmasıyla anne sütünü kesme arasında bağ olup olmadığını anlamak için bir çok çalışma yapılmıştır. Rea ve arkadaşlarının Sao Paulo, Brezilya'da yaptığı çalışmada(5), 69 fabrika işçisi kadımla hamilelik ve doğum sonrası işe döndüklerinde görüşülmüş ve sadece 2 kadının işten döndüğünde eskisi kadar emzirebildiği saptanmıştır. Bu çalışmada, haftasonu çalışması ve sosyo-ekonomik düzeyin emzirmede çok önemli olduğu vurgulanmıştır.

Birçok araştırmada, annenin kendi fikri dışında aile ve çevreden de etkilendiği ortaya konmuştur(6, 7). Ayrıca bir başka makalede düşük sosyo-ekonomik düzeye ait olan kadınların süt vermeyi bırakmaya çok daha eğilimli olduğu görülmüştür(8).

Birçok araştırmacı annenin eğitim düzeyiyle emzirmeyi kesmeyle ilişkisini kabul etmişse de, annenin doğurmadan önce ve sonra anne sütü ve emzirme hakkında bilgilendirildiğinde daha uzun süre anne sütü verdiğini vurgulamışlardır(9). Bu nedenle, her annenin bu konuda eğitilmesi gerektiği açıktır. Bu eğitimlerin değişik aralıklarla yinelenmesi de emzirme süresinin uzamasını sağlayacaktır. Bebek için koruyucu ve yararlı olan bu olayı korumak, desteklemek, teşvik etmek ve devamını sağlamak için herkes elinden geleni yapmalıdır düşüncesindeyiz.

Yazışma Adresi:

Yrd. Doç. Dr. Serpil D. Aydın
PK. 12, Isparta

Kaynaklar

- 1- Zetterström R. Breastfeeding and infant-mother interaction. *Acta Paediatr Suppl* 1999 Aug; 88 (430): 1-6
- 2- Jarosz LA. Breast-feeding versus formula: cost comparison. *Hawaii Med J* 1993 Jan; 52(1): 14-8(abs)
- 3- Fok D. Breastfeeding in Singapore. *Breastfeed Rev* 1997; 5(2): 25-8
- 4- Saadeh R, Akre J. Ten steps to successful breastfeeding: a summary of the rationale and scientific evidence. *Birth* 1996 Sep; 23(3): 154-60
- 5- Rea MF. Determinants of the breastfeeding pattern among working women in Sao Paulo. *J Hum Lact* 1999 Sep; 15 (3): 233-9
- 6- Dix N. Why women decide not to breastfeed. *Birth* 1991 Dec; 18 (4):222-5
- 7- Matich JR, Sims LS. A comparison of social support variables between women who intend to breast or bottle feed. *Soc Sci Med* 1992 Apr; 34 (8): 919-27
- 8- Graffy JP. Mothers' attitudes to and experience of breast feeding: a primary care study. *Br J Gen Pract* 1992 Feb; 42 (355): 61-4.
- 9- Neifert MR. Clinical aspects of lactation. Promoting breastfeeding success. *Clin Perinatol* 1999 Jun; 26 (2): 281-306.